

Asia: VN/23654/2021

Luonnos hallituksen esityksestä eduskunnalle arkistolain ja Kansallisarkistosta annetun lain muuttamisesta/Regeringens proposition till riksdagen med förslag till ändring av arkivlagen och lagen om Riksarkivet

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Pidän arkistolain uudistamista kannatettavana. Olen kuitenkin kiinnittänyt esitysluonnoksessa huomiota tiedonsaantioikeuksien säätämisyjärjestysperusteluihin ja yksityisen hallussa olevan asiakirjan lunastusoikeuteen.

Arkistolain tiedonsaantioikeuksia koskevaan 10 §:ään on ehdotettu lisättäväksi uusi 2 momentti, jossa Kansallisarkistolle annettaisiin oikeus päästä arkistotoimijan toimitilaan. Tämä oikeus kohdistuisi muihinkin kuin varsinaisiin viranomaisiin, jos toimintaan kuuluu julkisen vallan käyttöä tai ne hoitavat julkista hallintotehtävää ja toiminnassa kertyy julkisuuslaissa tarkoitettuja asiakirjoja. Tätä uutta oikeutta tulisi arvioida myös säätämisyjärjestysperusteluissa. Kun tiedonsaantioikeuksia esitetään muultakin osin muutettavaksi ja täsmennettäväksi, tiedonsaantioikeuksia olisi perusteltua arvioida säätämisyjärjestysperusteluissa myös laajemmin.

Voimassa olevassa arkistolain 5 luvun 19 §: 1 momentissa säädetään, että lainkohdassa määritellyssä tilanteessa ”arkistolaitoksella on käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa oikeus lunastaa käypään hintaan yksityinen asiakirja tai arkisto taikka ottaa siitä jäljennös” Ehdotetussa muutetussa 5 luvun 19 §:n 1 momentissa ”Kansallisarkistolla on oikeus ottaa siitä jäljennös, sähköinen tallenne tai oikeus lunastaa kyseinen asiakirja”. Lainkohdassa ei enää suoraan säädettäisi käyvää hinnasta lunastuskorvauksen määrittelyn perusteena.

Lainkohdan yksityiskohtaisissa perusteluissa sivulla 76 todetaan, että ”käypä hinta on lunastustilanteissa lähtökohta, mikä tulee arvioida tapauskohtaisesti”. Samoin säätämisyjärjestysperusteluissa sivulla 86 kerrotaan, että asiakirjat voidaan lunastaa käypään hintaan. Kun lunastus menettelynä vaikuttaa suoraan sen kohteen omistajaan, pidän omistajan oikeuksien

toteutumisen kannalta perusteltuna, etenkin kun varsinaista yleislakia jossa lunastusmenettelyistä ja korvauksista säädettäisiin ei ole, että lunastuskorvauksen määrittelyn peruste ilmenisi varsinaisesta lain säännöksestä.

Yksittäisenä havaintona totean edelleen, että ehdotetussa arkistolain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa käytetään edelleen termiä arkistonmuodostaja, joka muuten ehdotuksessa on johdonmukaisesti korvattu arkistotoimijalla.

Liesivuori Pekka
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskanslerin lausunto